

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O KMETIJSTVU – predlog za javno obravnavo

I. UVODNA OBRAZLOŽITEV (po posameznih področjih)

1. Veriga preskrbe s hrano

V letu 2014 je Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 26/14) med drugimi spremembami in dopolnitvami na novo uredil tudi plačilne roke za hitro pokvarljiva živila in druga živila (61.b in 61.c člena), institut varuha odnosov v verigi preskrbe s hrano (61.d in 61.e člena), nedovoljena ravnanja deležnikov v verigi preskrbe s hrano (61.f člen) ter nadzor in kazenske sankcije za kršitve teh (172. in 177. člena). Vse z namenom izboljšanja odnosov v verigi preskrbe s hrano, kjer zaradi neenakomerne pogajalske moči med deležniki prihaja do nepoštenih praks vzdolž celotne verige, še zlasti pa med dobavitelji živil in trgovino (vsiljevanje pogojev). Ta nesorazmerja (med močnejšimi in šibkejšimi deležniki) pa posledično prispevajo k slabitvi kmetijskega sektorja in živilskopredelovalne industrije.

Podobna ravnanja in ugotovitve so bile zaznane tudi v drugih državah članicah in vsled tega se s to problematiko ukvarjamo tudi na ravni EU. Zelo močna je iniciativa držav, ki poziva komisijo k pripravi ustreznih zakonodajnih predlogov, kjer je ena od pobudnic in zelo aktivna tudi Slovenija. V ta namen smo v začetku leta 2017 skupaj s Češko Republiko predstavili dokument z naslovom »Nepoštene trgovinske prakse in krepitev položaja kmetov v verigi preskrbe s hrano«, ki so ga podprle tudi Bolgarija, Madžarska, Latvija, Litva, Slovaška, ter Hrvaška in Grčija.

Namen tokratne priprave sprememb in dopolnitev Zakona o kmetijstvu (v nadaljnjem besedilu: zakon) je odprava pomanjkljivosti pri vsebinah, kjer so se v praksi pokazale težave. Po vsebini gre za manjše in manj zahtevne spremembe zakona.

Predlagamo, da se določbe o plačilnih rokih ne spremenijo, saj menimo, da so plačilni roki primerno urejeni, v zvezi z njimi ne zaznavamo posebnih težav. Glede ostalih vsebin predlagamo, da se v osnovi ohrani obstoječi sistem (model) delovanja varuha odnosov v verigi preskrbe s hrano (v nadaljnjem besedilu: varuh) in sistem nadzora nad nedovoljenimi ravnanji v verigi preskrbe s hrano s strani Javne agencije Republike Slovenije za varstvo konkurence, z nekaterimi izboljšavami (spremembami in dopolnitvami členov): pravica varuha v verigi preskrbe s hrano do vpogleda v pogodbe, definicija (pravna domneva) znatne tržne moči, podrobnejša opredelitev nedovoljenih ravnanj, obvezna pisnost pogodb in obvezne sestavine pogodbe ter višina glob za nedovoljena ravnanja.

2. Začasno in občasno delo v kmetijstvu

Z dopolnitvijo zakona o kmetijstvu bomo vpeljali možnost začasnega in občasnega dela v kmetijstvu in s tem omogočili kmetijski panogi, da s pomočjo izvajalcev del opravijo potrebno delo v točno določenem časovnem obdobju glede na proizvodni proces v panogi.

Za kmetijsko dejavnost so značilni različni cikli, ki zahtevajo prožnost pri načrtovanju rastlinske in živalorejske proizvodnje. Pri načrtovanju moramo upoštevati: zahteve trga, vpliv letnega časa in vremenskih razmer, biološke zahteve živali in rastlin, povzročitelje bolezni in parazite ter kratek čas uporabe proizvodov oz. pridelkov.

Navedeni dejavniki so izjemno pomembni tako za male kmetijske obrate kot tudi za večja

kmetijska podjetja. Proizvodnja v njih lahko poteka uspešno samo, če je njihovo načrtovanje optimalno. Značilnosti take oblike načrtovanja proizvodnje zahteva, da v določenem (krajšem) časovnem obdobju potrebujemo večje število delavcev, ki opravijo zahtevano nalogo, da pridelek spravimo v skladišče ali v nadaljnji proces. V kratkem času je potrebno obrati nasad, da zagotovimo primerno kvaliteto in kakovost. Ob tem se je potrebno izogniti tudi več ali manj pričakovanim ali običajnim vremenskim neprijetnostim.

Naročnik dela je lahko pravna ali fizična oseba, vpisana v register kmetijskih gospodarstev v RS, za katero bo izvajalec opravljal tovrstno obliko začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu na podlagi sklenjene pogodbe civilnega prava.

3. Izobraževanje na področju čebelarstva

Slovenija je vedno bolj prepoznana po skrbi za čebele ter hkrati pridobiva na ugledu kot država odličnih čebelarjev in razvitega čebelarskega sektorja. Glede na pozitivne odzive in močno podporo projektu Svetovni dan čebel se je povečalo tudi zanimanje za slovensko znanje na področju čebelarstva. S pomočjo javne službe se bo uredilo področje izobraževanj in se čebelarjem ponudilo višjo raven strokovnega znanja. V okviru javne službe se bodo združila znanja različnih slovenskih institucij in zagotovila različne vrste izobraževanj ter usposabljanj na področju čebelarstva.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12 – ZdZPVHVVR, 26/14, 32/15 in 27/17) se v 41. členu za besedo »politike« dodata vejica in besedilo »pritožba zoper odločbo iz naslova vodenja RKG«.

2. člen

Za prvim odstavkom 61.d člena se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Varuh lahko z namenom opravljanja nalog iz tega člena vpogleda v pogodbe oziroma druge dokumente deležnikov v verigi preskrbe s hrano, če mu jih slednji predložijo na vpogled, pri čemer mora posebej varovati podatke, ki predstavljajo poslovno skrivnost.«.

Dosedanji drugi in tretji odstavek postaneta tretji in četrti odstavek.

3. člen

61.f člen se spremeni tako, da se glasi:

»61.f člen
(nedovoljena ravnanja)

(1) Nedovoljena ravnanja so tista ravnanja, s katerimi ena stranka s svojo znatno tržno močjo, ki je razvidna iz obsega ali vrednosti prodaje, v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji izkorišča drugo pogodbeno stranko.

(2) Domneva se, da ima stranka znatno tržno moč, če gre za podjetje v smislu zakona, ki ureja omejevanje konkurence, ter v verigi preskrbe s hrano deluje na nabavni strani in je v preteklem letu v Republiki Sloveniji ustvarila najmanj 25.000.000 evrov prometa.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek se domneva, da ima znatno tržno moč tudi stranka, ki ne izpolnjuje pogoja glede letnega prometa iz prejšnjega odstavka in ima v razmerju do druge pogodbene stranke letni promet, ustvarjen v Republiki Sloveniji, vsaj desetkrat večji.

(4) Nedovoljena ravnanja so zlasti:

1. povračilo za storitve, ki niso bile opravljene ali za storitve, ki so bile izvedene, vendar niso bile pisno in transparentno vnaprej dogovorjene med strankama;
2. povračilo za uvedbo dobavitelja v posel, kot na primer prispevek za uvrstitev ali ohranitev asortimaja oziroma izdelkov dobavitelja;
3. zaračunavanje prispevka za širjenje asortimaja;
4. povračilo za postavitve izdelkov dobavitelja na police na prodajnih mestih trgovca, razen če se dobavitelj in trgovec pisno dogovorita o dodatni izpostavitvi dobaviteljevega blaga na posebnih prodajnih površinah;
5. zaračunavanje promocije blaga dobavitelja, razen če se dobavitelj in trgovec pisno dogovorita o promocijskih storitvah, ki jih bo trgovec izvedel za dobavitelja in katerih realizacijo je mogoče dokazati;
6. povračilo stroškov za sklenitev pogodbe;
7. prispevek za širitev prodajne mreže trgovca, izboljšanje ali preureditve obstoječih prodajnih

mest, širitev skladiščnih kapacitet trgovca, širitev distribucijskega omrežja kupca in podobnih aktivnosti;

8. vračilo dostavljenih, a neprodanih izdelkov, kot tudi izdelkov, ki jim je potekel rok uporabnosti, ali zaračunavanje nadomestil, povezanih z navedenim neprodanim blagom, razen v primeru izdelkov, ki so bili trgovcu dostavljeni prvič ali v primeru, ko gre za pakirano in hitro nepokvarljivo blago, katerega rok uporabe je še najmanj ena tretjina od dostave do zapadlosti, in je vračilo tovrstnih izdelkov opredeljeno v pogodbi;

9. plačilo blaga po nabavnih akcijskih cenah, ki ni bilo prodano v času trajanja akcije;

10. redno ali nesorazmerno zaračunavanje popusta za plačilo računov pred rokom zapadlosti;

11. zaračunavanje nadomestila za zmanjšanje prometa, prodaje ali marže kupca zaradi zmanjšane prodaje določenega blaga dobavitelja;

12. nespoštovanje predpisanih plačilnih rokov;

13. neprevzem dogovorjenih količin izdelkov v skladu z dogovorjeno dinamiko odkupa;

14. neprevzem dobaviteljevega blaga, katerega rok trajanja znaša še najmanj dve tretjini od dneva dobave do izteka roka uporabnosti;

15. pogojevanje sklenitve pogodbe oziroma poslovnega sodelovanja s protidobavo po nekonkurenčnih pogojih;

16. zahteva po ekskluzivnosti prodaje posameznega blaga dobavitelja, razen za blago, ki ga dobavitelj proizvaja za kupca za prodajo po trgovski znamki kupca ali na zahtevo kupca in po kupčevih specifikacijah;

17. pogojevanje sklenitve ali podaljšanja pogodbe ali prevzema izdelkov dobavitelja z zahtevo po proizvodnji in dobavi izdelkov za trgovsko znamko kupca, ki se smatrajo za zamenljive z izdelki dobavitelja;

18. zahteva kupca, da dobavitelj ne prodaja izdelkov drugim kupcem po nižjih cenah od tistih, ki jih plača sam;

19. prekinitve naročil posameznega blaga ali bistveno zmanjšanje naročila brez predhodnega pisnega obvestila s strani trgovca v roku, določenem v pogodbi, pri čemer je rok ni določen neprimerno;

20. diskriminatorno ali nesorazmerno zaračunavanje nadomestila za razkladanje dobavljenega blaga;

21. prenos poslovnega tveganja na dobavitelja in zaračunavanje povračil za kalo, razlitje, poškodbe, inventarni manko ali kraje po prevzemu izdelkov;

22. prenos poslovnega tveganja na dobavitelja po dobavi za naložene globe ali druge kazni, razen če je globa ali druga naložena zaradi pomanjkljivosti blaga, za katero je odgovoren dobavitelj, kot to določajo predpisi;

23. določanje nesorazmernih ali nepoštenih pogodbenih kazni;

24. prepoved odstopa terjatev;

25. neizpolnjevanje obveznosti glede pisne oblike pogodbe, sklenitve pogodbe pred dobavo blaga in obveznih sestavin pogodbe iz četrtega odstavka tega člena.

(4) Pogodbe v verigi preskrbe s hrano morajo biti sklenjene v pisni obliki, pred dobavo blaga in vsebovati naslednje obvezne sestavine:

1. ceno na enoto blaga, ki je:

- nespremenljiva in določena v pogodbi ali

- računana s kombiniranjem različnih dejavnikov, določenih v pogodbi, ki lahko vključujejo tržne kazalnike, ki odražajo spremembe tržnih razmer, oddane količine in kakovost ali sestavo oddanega blaga;

2. količino blaga, ki se prodaja, in okvirni časovni razpored dobave blaga;

3. trajanje pogodbe, ki se lahko sklene bodisi za določen ali nedoločen čas z določili o odpovedi;

4. podrobnosti o plačilnih rokih in postopkih;

5. načine dobave blaga in

6. pravila, ki se uporabijo v primeru višje sile.

(5) Pogodba je v delu, ki vsebuje nedovoljena ravnanja, nična.«.

4. člen

Za 61.f členom se doda nov 61.g člen, ki se glasi:

»61.g člen
(obveznost stranke z znatno tržno močjo)

(1) Stranka v verigi preskrbe s hrano mora dokumentirati ves pogajalski proces, kar vključuje tako ustne kot pisne dogovore oziroma predloge strank.

(2) Vodstveni ali nadzorni organ stranke iz prejšnjega odstavka mora redno izvajati nadzor nad svojim podjetjem v smislu zakona, ki ureja omejevanje konkurence, in njemu odvisnim družbam ter zaposlenimi na področju možnih kršitev 61.f člena tega zakona.

(3) Vodstven ali nadzorni organ dolžnega nadzorstva iz prejšnjega odstavka ne more prenesti na drugo odgovorno osebo.«.

5. člen

Za 105. členom se dodajo novo X.a poglavje in novi 105.a, 105.b, 105.c, 105.č, 105.d in 105.e členi, ki se glasijo:

» Xa. ZAČASNO ALI OBČASNO DELO V KMETIJSTVU

105.a člen
(splošno)

(1) Začasno ali občasno delo v kmetijstvu je začasna ali občasna oblika dela, pri kateri je neposredno v odvisnosti od vegetacije, sezone oziroma narave dela za posamezno kmetijsko panogo značilen izrazito povečan obseg potrebe po delovni sili.

(2) Naročnik dela je lahko nosilec ali član kmetijskega gospodarstva, ki je vpisan v RKG, za katerega bo izvajalec opravljal določena dela na podlagi pogodbe o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu (v nadaljnjem besedilu: naročnik dela).

(3) Izvajalec začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu je fizična oseba, ki opravlja delo po pogodbi iz prejšnjega odstavka (v nadaljnjem besedilu: izvajalec).

105.b člen
(pogodba o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu)

(1) Začasno ali občasno delo v kmetijstvu se lahko opravlja na podlagi pogodbe o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu, ki je pogodba civilnega prava in predstavlja izjemo od prepovedi iz drugega odstavka 13. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US).

(2) Za začasno ali občasno delo v kmetijstvu se uporabljajo določbe zakona, ki ureja delovna razmerja, o prepovedi diskriminacije, spolnega in drugega nadlegovanja ter trpinčenja na delovnem mestu, enaki obravnavi glede na spol, prepovedi dela otrok, delovnem času, odmorih in počitkih, odškodninski odgovornosti ter varstvu nekaterih kategorij delavcev glede prepovedi opravljanja del.

(3) V sporih med naročnikom dela in izvajalcem odloča sodišče splošne pristojnosti.

105.c člen
(omejitev začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu)

Začasno ali občasno delo se lahko na posameznem kmetijskem gospodarstvu opravlja prekinjeno ali neprekinjeno največ 120 dni v enem koledarskem letu.

105.č člen
(vodenje evidence)

(1) Naročnik dela je dolžan dnevno voditi evidenco, ki obsega:

- število opravljenih dni začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu in
- podatke o izrabi delovnega časa posameznega izvajalca, ki vključuje tudi točen čas prihoda na delo in odhoda z dela.

(2) Naročnik dela je dolžan hraniti evidenco iz prejšnjega odstavka pet let od datuma sklenitve pogodbe o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu in jo predložiti na zahtevo pristojnega organa.

105.d člen
(plačilo za opravljeno začasno ali občasno delo v kmetijstvu)

(1) Urna postavka izvajalca za opravljeno uro začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu ne sme biti nižja od 4,53 eura bruto.

(2) Naročnik dela je na podlagi pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu dolžan izplačati izvajalcu plačilo za opravljeno začasno ali občasno delo v kmetijstvu v 15. dneh po opravljenem delu.

105.e člen
(prispevki in dajatve)

(1) Delo na podlagi pogodbe o začasnem in občasnem delu na kmetijstvu še šteje kot delo v okviru drugega pravnega razmerja, za katero je naročnik dolžan izvajalca vključiti v obvezna socialna zavarovanja v skladu s predpisi, ki urejajo obvezno zdravstveno zavarovanje ter obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(2) Posebnega davka, ki ga ureja zakon, ki določa davek na določene prejemke, se od pogodbe o opravljanju začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu ne obračunava.«.

6. člen

V prvem odstavku 122. člena se na koncu 6. točke pika nadomesti s podpičjem in se doda nova 7. točka, ki se glasi:

»7. izobraževanje na področju čebelarstva.«.

7. člen

Za 127.a členom se doda nov 127.b člen, ki se glasi:

»127.b člen
(naloge javne službe izobraževanja na področju čebelarstva)

Naloge javne službe izobraževanja na področju čebelarstva so zlasti:

- priprava in tehnična koordinacija izobraževanj na področju čebelarstva,
- sodelovanje s strokovnimi institucijami na področju čebelarstva, javno svetovalno službo v čebelarstvu, javno službo kmetijskega svetovanja in javno službo zdravstvenega varstva čebel,
- objavljane informacijskega materiala in promocija izobraževanj na področju čebelarstva,
- druge izobraževalne naloge na področju čebelarstva.«.

8. člen

V drugem in četrtem odstavku 149. člena ter v tretjem odstavku 150. člena se besedilo »Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije« nadomesti z besedilom »pooblaščen organizacija za certificiranje hmelja«.

9. člen

Sedmi odstavek 172. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(7) Nadzor nad izvajanjem 61.f člena tega zakona opravlja Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence, odloča pa tudi kot prekrškovni organ o prekrških zaradi kršitve 61.f člena tega zakona. Nadzorni in prekrškovni postopek se vodi na podlagi smiselne uporabe določb zakona, ki ureja preprečevanje omejevanja konkurence.«.

10. člen

V prvem odstavku 177. člena se prva in druga alineja črtata.

11. člen

178.a in 178.b člena se nadomestita z novimi 178.a, 178.b in 178.c členi, ki se glasijo:

»178.a člen

(1) Z globo do 0,5 odstotka letnega prometa podjetja v smislu zakona, ki ureja omejevanje konkurence, v predhodnem poslovnem letu se za prekršek kaznuje pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik in samostojna podjetnica posameznica ter posameznik, ki samostojno opravlja poklicno dejavnost, če krši 61.f ali 61.g člen tega zakona.

(2) Če podjetje sestavlja več pravnih oseb, ki skupaj opravljajo dejavnost podjetja tako, da katera od pravnih oseb neposredno ali posredno izvaja odločilni vpliv na ravnanja druge pravne osebe podjetja, se prekrškovni postopek vodi zgolj zoper pravno osebo podjetja, ki ima možnost izvajati odločilen vpliv na druge pravne osebe podjetja.

(3) Pravne osebe podjetja iz prejšnjega odstavka so solidarno odgovorne za plačilo izrečene globe.

178.b člen

Za prekrške iz tega zakona se sme v hitrem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od

najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.

178.c člen

Podatke o nepravilnostih, ki predstavljajo nevarnost za življenje ali zdravje potrošnikov ali predstavljajo zavajanje potrošnikov glede kmetijskih pridelkov ali živil, o imenu in priimku, nazivu, naslovu ali sedežu samostojnega podjetnika posameznika, fizične oziroma pravne osebe iz pravnomočnih inšpekcijskih odločb, uprava na svoji spletni strani javno objavi v sedmih dneh po pravnomočnosti do odprave nepravilnosti oziroma najdlje za 60 dni.«.

PREHODNI IN KONČNA DOLOČBA

12. člen

(nedovoljena ravnanja in pogodbe v verigi preskrbe s hrano)

(1) Postopki na podlagi 61.f člena zakona v povezavi s 172. členom zakona, ki jih je Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence začela pred uveljavitvijo tega zakona in za nedovoljena ravnanja iz 61.f člena zakona, ki so se zgodila pred uveljavitvijo tega zakona, se končajo oziroma začnejo po dosedanjih predpisih.

(2) Za pogodbe v verigi preskrbe s hrano, ki so bile sklenjene pred uveljavitvijo tega zakona in še veljajo, se do izteka teh pogodb ne uporabljajo določbe četrtega odstavka 61.f člena zakona.

13. člen

(uveljavitev)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Register kmetijskih gospodarstev se vodi na upravnih enotah, večino odločb, ki jih izdajo, je vezanih na ugotavljanje pravice do uporabe zemljišč. Pravica do uporabe zemljišč je vezana na lastništvo zemljišč. Spori navadno nastanejo ob dedovanju zemljišč ali npr. komasacijah. Že sami postopki do odločbe v teh primerih so zelo dolgotrajni, in v primeru pritožbe na odločbo upravne enote odločbe niso izvršljive takoj, potreben je čas določen v Zakonu o upravnem postopku za rešitev pritožbe. Z navedbo, da odločbe iz naslova vodenja RKG postanejo izvršljive kljub pritožbi, se krajša čas do koriščenja z odločbo določenih pravic. Hkrati strankam omogočimo vložiti vloge za sredstva iz naslova ukrepov kmetijske politike.

K 2. členu

S predlagano dopolnitvijo zakona se varuhu odnosov v verigi preskrbe s hrano (v nadaljnjem besedilu: varuh) omogoči vpogled v pogodbe in morebitne druge dokumente, ki izhajajo iz pogodbenega razmerja med strankami v verigi preskrbe s hrano, pri čemer mora varuh skrbno varovati poslovne skrivnosti pogodbenih strank. Varuh lahko vpogleda v pogodbo ali s pogodbenim razmerjem povezan dokument le, če mu ga predloži na vpogled deležnik v verigi preskrbe s hrano, nikakor pa nima splošne pravice zahtevati vpogleda v pogodbe deležnikov. Poslovno skrivnost in varovanje poslovne skrivnosti ureja Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15 in 15/17; v nadaljnjem besedilu: ZGD) v 39. in 40. členu, na splošno, za vsa pogodbenega razmerja v gospodarskem sektorju, zato je v tem zakonu potrebno narediti odstop od teh določb ZGD na način, da ima varuh možnost vpogleda v pogodbe tudi v delu, ki vsebuje poslovne skrivnosti.

Namen te določbe je, da lahko varuh, ki je zaupanja vredna oseba, z večjo verodostojnostjo oziroma višjo kvaliteto strokovne presoje (na podlagi pravih podatkov iz pogodbenega razmerja) priglasi nedovoljena ravnanja Javne agencije RS za varstvo konkurence (v nadaljnjem besedilu: AVK), če zazna sum kršitve 61.f člena tega zakona, omogočeno pa mu je tudi kvalitetnejše spremljanje verige preskrbe s hrano na splošno. Varuh lažje izpostavlja primere dobrih in slabih praks ter poroča Vladi RS na osnovi zanesljivih podatkov in opažanj v verigi preskrbe s hrano.

Na nujnost ureditve vpogleda v pogodbenega razmerja opozarja tud varuh v svojem letnem poročilu za leto 2016: *»Ker pa brez vpogleda v pogodbenega določila lahko zgolj verjamem in zaupam tistemu, ki mi razkriva slabe prakse, brez možnosti, da bi pravno tehtna dejstva tudi sam preveril, menim, da bi bilo smiselno zakonsko področje urediti tako, da bi imel varuh po zakonu pravico do vpogleda v pogodbe. S tem bi pridobil dokaz o obstoju nepoštenih praks. Kot rečeno razkrivanje pogodbenih določil, ki po volji strank pomenijo poslovno skrivnost, četudi gre za določila pogodb, ki so nepoštena, lahko pomeni za tistega, ki to razkrije, hudo sankcijo. In če naj varuh opozarjam tako na dobro kot slabo prakso, moram informacije, ki jih sicer pridobim na neformalen način, preveriti, preden nanje opozorim. Svoje končno stališče lahko oblikujem zgolj na podlagi pravno tehtnih dejstev, da bi se izognil prezgodnjim in nedopustnim obtožbam glede sumov nepoštenih praks in nedovoljenih ravnanj. Pravica do vpogleda v pogodbe, sklenjene med deležniki, bi po mojem mnenju že sama po sebi pomenila takšno grožnjo, da bi bilo v pogodbenih določilih med udeleženci manj nepoštenih dogovorov oziroma takšnih dogovorov, od katerih ima koristi zgolj ena (močnejša) stranka. Namen predlagane spremembe je, da bi se na ta način zgolj potrdili sumi nepoštenih praks – brez možnosti varuha, da izreče sankcijo (varuh torej ne pridobi nobenih dodatnih pristojnosti ali pooblastil).«.* (Vir: Letno poročilo Varuha

odnosov v verigi preskrbe s hrano za leto 2015).

K 3. členu

Po trenutno veljavni ureditvi v 61.f členu ZKme-1 je znatna tržna moč stranke opredeljena zelo nedoločno, zakon določa le, da je znatna tržna moč stranke razvidna iz obsega ali vrednosti prodaje. Tudi v praksi delovanja Javne agencije za varstvo konkurence AVK so se pokazale težave pri ugotavljanju znatne tržne moči stranke, saj jo AVK na način kot je zapisana v zakonu *lege lata*, težko ugotovi, ker je termin preveč nedoločno in odprto zapisan ter povzroča veliko nejasnosti. Naj dodamo, da je ugotovitev znatne tržne moči ene stranke predpogoj, ki mora biti ugotovljen (prepoznan) v postopku kršitve 61.f člena zakona (nedovoljena ravnanja v verigi preskrbe s hrano), zato je s strani AVK zelo težko izvajati nadzor na nedovoljenimi ravnanji iz 61.f člena zakona, če ni mogoče enostavno ugotoviti tega pogoja.

Zakon določa domnevo, da ima stranka znatno tržno moč, če gre za podjetje v smislu zakona, ki ureja omejevanje konkurence, ter v verigi preskrbe s hrano deluje na nabavni strani in je v preteklem letu v Republiki Sloveniji ustvarilo najmanj 25 mio eurov prometa. Višina letnega prometa je določena glede na zbrane javno dostopne podatke (AJ PES) in oceno možnosti, da ima stranka s vsaj tako visoko vrednostjo letnega prometa znatno tržno moč. Letni promet je vezan samo na poslovanje na trgu Republike Slovenije. Poleg zneskovno določenega praga za stranko z znatno tržno moč, pa ima lahko tržno moč tudi stranka, ki ne izpolnjuje pogoja glede letnega prometa i in ima v razmerju do druge pogodbene stranke (šibkejša stranke), letni promet ustvarjen v Republiki Sloveniji vsaj desetkrat večji.

Prav tako so nedoločno določeni posamezni primeri kršitev – nedovoljena ravnanja. V praksi držav članic Evropske unije obstajata dva pristopa in sicer splošni, kjer se zadeva presoja za vsak primer posebej (kot je to velja v Republiki Sloveniji do sedaj) in podrobni pristop, kjer zakonodajec vsebuje podrobne primere (črne sezname) nepoštenih trgovinski praks. Prednost prvega sistema je prožnost pri presoji novih praks, v praksi pa ta prožnost ne pride do izraza, saj je izvajanje tako splošne norme zelo oteženo, kot to velja v Republiki Sloveniji. V drugem primeru pa ni možno upoštevati sorazmernosti, saj so nedovoljene prakse točno določene (rigidnost).

V tem členu je predlagan splošni (generalna klavzula) in podrobni pristop, z možnostjo dokazovanja nasprotnega. Menimo, da bo takšen pristop odpravil pomanjkljivosti sedanje ureditve, ki je nedorečena. Bolj podrobna ureditev je pomembna zlasti, ker so za kršitve predvidene višje sankcije, to pa nalaga večjo stopnjo določnost predpisov.

Člen na ureja tudi obličnost pogodb – obveznost sklenitve pogodbe v pisni obliki, obveznost sklenitve pogodbe pred prvo dobavo blaga in obvezne sestavin pogodbe, ki so naslednje:

1. ceno na enoto blaga, ki je:
 - nespremenljiva in določena v pogodbi ali
 - računana s kombiniranjem različnih dejavnikov, določenih v pogodbi, ki lahko vključujejo tržne kazalnike, ki odražajo spremembe tržnih razmer, oddane količine in kakovost ali sestavo oddanega blaga;
2. količino blaga, ki se prodaja in okvirni časovni raspored dobave blaga;
3. trajanje pogodbe, ki se lahko sklene bodisi za določen ali nedoločen čas z določbami o odpovedi;
4. podrobnosti o plačilnih rokih in postopkih;
5. načine dobave blaga in
6. pravila, ki se uporabijo v primeru višje sile.

Obvezne sestavine pogodbe bodo omogočile pogodbenim strankam natančnejši, jasnejši

(nedvoumen) ter vnaprej znan medsebojni odnos.

K 4. členu

Člen ureja obvezno dokumentiranje celotnega pogajalskega procesa, vseh dejanj v postopku pogajanj med strankami; namen takšne ureditve je, da se omogoči lažje odkrivanje nedovoljenih ravnanj s strani pristojnih organov.

Nadalje določa, da odgovornost podjetja temelji na opustitvi dolžnega nadzorstva in ne na iskanju »storilca« prekrška. Pri tem pa je za opustitev dolžnega nadzorstva odgovorno matično podjetje, to je podjetje, pod katerim okriljem delujejo ostale družbe (razmerje družba mati-hči). Takšna ureditev je predlagana zaradi izkušenj v postopkih po Zakonu o preprečevanju omejevanja konkurence in glede na primerljive ureditve v drugih državah članicah.

Sedanja ureditev, ki ne nalaga posebnega dolžnega nadzorstva organu upravljanja in nadzora, je neustrezna za pregon kompleksnih kršitev. Če bi se ohranila obstoječa ureditev, bi to pomenilo izjemno zahtevno dokazovanje, in v veliki večini primerov odgovornosti sploh ne bo možno pripisati posameznemu storilcu oz. se bo ta prelagala na druge (odvisne) družbe.

V tem členu je predviden odstop od splošne ureditve na tem področju na način, da se odgovornost podjetja temelji na opustitvi dolžnega nadzorstva. Predlog se ne razlikuje od ureditve, ki velja za regulatorne prekrške v Nemčiji, Avstriji, ali v predvidenem predlogu hrvaškega zakona (tam velja čista objektivna odgovornost). Tudi v drugih državah članicah velja, da je odgovornost pravnih oseb objektivna in ne temelji na ravnanjih posameznih krivih storilcev, temveč na opustitvi ustreznega nadzora nad izvajanjem gospodarske dejavnosti.

Prav tako ta predlog predvideva odgovornost matične družbe za ravnanje podrejene družbe. Takšna ureditev ni tujek v primerljivih sistemih (parental liability). V primeru, da se to ne bi uredilo, bi podjetja iznašla obvoje. Tako je npr. Nemčija leta 2016 spremenila svoj zakon o regulatornih prekrških, na način, da obvodi niso več mogoči. Leta 2014 je kartelni urad izdal za 1,3 milijarde kazni, od katerih 1,2 ni ostalo poplačanih, ker so podjetja prenesla dejavnost na svoja hčerinska podjetja in poslala v stečaj obstoječa podjetja oziroma so ta ostala prazne lupine. V zakon, ki ureja konkurenco, pa so vnesli institute konkurenčnega prava EU (ekonomska celota, odgovornost družbe matere), ki imajo enak namen.

K 5. in 6. členu

Kmetijstvo je gospodarska panoga posebnega družbenega pomena in ima kot taka v družbi večfunkcionalno vlogo. Rezultat kmetijstva tako niso zgolj proizvodne dobrine kot posledica proizvodne funkcije, pač pa tudi neproizvodne dobrine. Kmetijstvo kot večnamenska panoga poleg skrbi za proizvodnjo hrane in surovin za predelavo kot svoje osnovne naloge prek okoljske funkcije zagotavlja tudi ohranjanje ekološkega ravnovesja, trajnostno rabo naravnih virov, ohranjanje biotske raznovrstnosti, videza kulturne krajine, naravne in kulturne dediščine ter prek socialne funkcije vpliva na poseljenost podeželja in uravnotežen prostorski razvoj. Vse navedeno in dejstvo, da je delu v kmetijstvu treba pripoznati specifično vlogo, saj je povsem odvisno od vegetacije rastlinstva, razvojnega cikla živali in vremenskih razmer, botruje k odločitvi, da se v zakonodajo vpelje nov institut dela.

Tovrstna dela imajo zato kratkotrajen in intenziven značaj, saj se večje potrebe po delavcih pojavljajo le v kratkem obdobju določenih sezonskih opravil, ki so pogojena s časom vegetacije ter ugodnimi vremenskimi razmerami, zato jih je treba opraviti z najeto delovno silo. Preostali tehnološki procesi so večinoma mehanizirani. Razlog za kratek čas so bodisi fenofaze rastline,

ko je treba delo opraviti, bodisi slabi vremenski pogoji, ki ne dopuščajo, da bi delo opravili v daljšem časovnem obdobju (zmrznjena tla, mrzle zime, dolgotrajno deževje, razmočenost tal itd.), bodisi proces reje živali (doseganje primerne teže, plemenske zrelosti, starosti itd.).

Treba je poudariti, da je dela v kmetijstvu, ki so neposredno odvisna od naravnega cikla, nujno opraviti v času, ko to narekujejo zakoni narave, sicer lahko pride do nepopravljivih posledic, ki povzročijo izpad dohodka. V že tako ranljivem sektorju, kot je kmetijstvo, kjer vsak dan propadajo kmetije, Slovenija pa že dolgo ni več dežela, ki bi bila sposobna zagotoviti samooskrbo prebivalstva, ne smemo dopustiti, da bi z zakonodajo še otežili delovanje kmetijske panoge. Zato je sprejetje posebnega odplačnega instituta dela za to panogo nujno potrebno.

S to obliko dela se omogoči opravljanje tistih del v kmetijstvu, ki po svoji naravi trajajo kratek čas in se jih opravlja občasno. Začasnost je definirana v členu, ki določa najdaljši dopusten čas opravljanja tovrstnega dela, in je kot taka določena v dolžini 120 dni v posameznem koledarskem letu. Občasnost je treba presojati v luči vsake posamezne kmetijske panoge, in sicer ko narava dela v tej panogi zaradi vegetacije, razvojnega cikla in vremenskih razmer narekuje povečan obseg potreb po delovni sili.

Ministrstvo je k nalogi pristopilo na podlagi pogovorov z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in njihovih usmeritev, da se to uredi v Zakonu o kmetijstvu. Vsebina področja začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu je bila usklajevana z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvom za finance, Ministrstvom za zdravje, Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Inšpektoratom RS za delo, Gospodarsko zbornico Slovenije in Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije.

105.a člen

Z vidika uporabe tovrstne oblike dela predlog določa, da je naročnik tovrstnega dela skladno s preostalimi določbami ZKme-1 lahko le nosilec ali član kmetijskega gospodarstva, ki je vpisan v register kmetijskih gospodarstev (RKG). Druge pravne ali fizične osebe pogodb o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu ne morejo sklepati. Gre za izjemo od splošnega pravila, zato je sklepanje tovrstne pogodbe omejeno le na navedene osebe.

Ker smo želeli poenotiti pojme, smo pogledali tudi druge zakone. Tako smo se pri opredelitvi pojma naročnik dela zgledovali po Zakonu o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev (ZZSDT), ki v 6. točki 4. člena pravi: »naročnik dela: pravna oseba ali posameznik, registriran za opravljanje dejavnosti oziroma vpisan v register kmetijskih gospodarstev v Republiki Sloveniji, za katerega bo tujec opravljal določeno delo na podlagi sklenjene pogodbe civilnega prava;«. V RKG so poleg nosilca vpisani tudi člani kmetije.

Naročnik dela je lahko pravna ali fizična oseba, vpisana v register kmetijskih gospodarstev v RS, za katero bo izvajalec opravljal tovrstno obliko začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu na podlagi sklenjene pogodbe civilnega prava.

Izvajalec je oseba, ki na podlagi pogodbe civilnega prava opravlja določeno začasno ali občasno delo v kmetijstvu za naročnika dela.

105.b člen

Delovni proces pri začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu ima elemente delovnega razmerja, ki je definirano kot razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca (prvi odstavek 4. člena ZDR). Z novelo

zakona uvajamo novo obliko dela v kmetijstvu t.i. začasno ali občasno delo v kmetijstvu, ki se opravlja na podlagi pogodbe o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu, ki je pogodba civilnega prava in predstavlja izjemo od prepovedi iz drugega odstavka 13. člena ZDR-1.

Za kmetijsko dejavnost so značilni različni cikli, ki zahtevajo prožnost pri načrtovanju rastlinske in živalorejske proizvodnje. Pri načrtovanju moramo upoštevati: zahteve trga, vpliv letnega časa in vremenskih razmer, biološke zahteve živali in rastlin, povzročitelje bolezni in parazite ter kratek čas uporabe proizvodov oz. pridelkov.

Navedeni dejavniki so izjemno pomembni tako za male kmetijske obrate kot tudi za večja kmetijska podjetja. Proizvodnja v njih lahko poteka uspešno samo, če je njihovo načrtovanje optimalno. Značilnosti take oblike načrtovanja proizvodnje zahteva, da v določenem (krajšem) časovnem obdobju potrebujemo večje število delavcev, ki opravijo zahtevano nalogo, da pridelek spravimo v skladišče ali v nadaljnji proces. V kratkem času je potrebno obrati nasad, da zagotovimo primerno kvaliteto in kakovost. Ob tem se je potrebno izogniti tudi več ali manj pričakovanim ali običajnim vremenskim neprijetnostim.

Uporaba sezonske delovne sile, ki je pogosto slabo plačana, se v kmetijskih obratih večinoma koncentrira na nekaj dni v določenih fazah proizvodnje. Najem sezonskih delavcev iz tujine je povezan s posebnimi težavami. Po eni strani gre za probleme s sporazumevanjem, po drugi pa za uporabo različnih tehnologij v gostujoči deželi v primerjavi z domačim okoljem.

Z dopolnitvijo zakona o kmetijstvu bomo vpeljati možnost začasnega in občasnega dela v kmetijstvu in s tem omogočili kmetijski panogi, da s pomočjo izvajalcev del opravijo potrebno delo v točno določenem časovnem obdobju glede na proizvodni proces v panogi.

Pogodba o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu naj bi vsebovala sledeče elemente:

- naziv, sedež, KMG-MID, davčna številka in matična ali EMŠO naročnika dela,
- ime, priimek, rojstni datum, davčna številka in matična izvajalca,
- vrsta dela, ki se bo opravljal kot začasno ali občasno delo v kmetijstvu,
- obdobje opravljanja začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu,
- predvideno število dni začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu,
- določilo o dnevem ali tedenskem delovnem času in razporeditvi delovnega časa,
- datum sklenitve pogodbe,
- urna postavka za opravljeno delo in
- predvideni skupni znesek dohodka.

V členu se obrazloži način opravljanja dela in uporabo zakonodaje, ki ureja področje trga dela, varnost in zdravje pri delu ter delovna razmerja. Določeno je tudi, da je v primeru sporov pristojno sodišče splošne pristojnosti.

105.c člen

Že iz same definicije pojma začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu izhaja, da gre za delo, ki je začasne oziroma občasne narave. Pri določitvi omejitve števila dni opravljanja te nove oblike dela je predlagatelj upošteval tudi ureditev v Zakonu o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev (ZZSDT). V ZZSDT se lahko sezonsko delo opravlja bodisi na podlagi dovoljenja za sezonsko delo, ki se izda za največ 90 dni v koledarskem letu, bodisi na podlagi enotnega dovoljenja za sezonsko delo ob soglasju za sezonsko delo, ki ga poda Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, ki se lahko izda za največ šest mesecev. V tem primeru je omejitev na strani izvajalca, v primeru začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu pa je omejitev na strani naročnika.

Začasno ali občasno delo se lahko opravlja največ 120 dni v koledarskem letu. Omejitev števila dni začasnega ali občasnega dela na koledarsko leto velja za naročnike dela. Posamezen naročnik dela tako v seštevku v koledarskem letu ne sme preseči zakonsko predpisane omejitve glede števila dni tovrstne oblike dela. Dopusčeno je, da ima izvajalec lahko sklenjeno pogodbo o začasnem ali občasnem delu v kmetijstvu z več naročniki dela za isto časovno razdobje. Pri tem se upošteva, da gre za delo, ki je začasne ali občasne narave in zakonodajo o delovnem času. Delo bo lahko potekalo prekinjeno ali neprekinjeno.

105.č člen

Določa se dolžnost naročnika del, da vodi evidenco števila dejansko opravljenih dni začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu, da se zagotovi učinkovit nadzor nad omejitvami, določenimi za tovrstno delo. Evidenca vsebuje še izrabo delovnega časa posameznega izvajalca, ki vključuje tudi prihod na delo in odhod z dela.

6. člen Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti (ZEPDSV) nalaga delodajalcu, da na področju dela in socialne varnosti vodi med drugim evidenco o zaposlenih delavcih (prva točka). V našem primeru gre za posebno obliko dela, zato vodenje evidence po tej točki ne zadosti naši zahtevi.

Potrebno je uzakoniti vodenje evidence, saj obstoječe evidence opredeljene v ZEPDSV, ne zagotavljajo vseh potrebnih podatkov. Ker je naš namen omejitev števila delovnih dni pri naročniku (največ 120 dni v koledarskem letu), v katerih bi izvajalci (večje število izvajalcev na enkrat) opravljali začasno ali občasno delo v kmetijstvu, je potrebno voditi evidenco izkoriščenosti teh 120 dni. Če bi jih prekoračil, so v kazenskih določbah predvidene sankcije. Če potrebuje več kot 120 dni začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu, naj izvajalce zaposli po pogodbi o delu.

105.d člen

Določi se najnižja urna postavka za uro opravljanega dela. V najnižjo urno postavko so vključeni tudi vsi davki in prispevki, ki se odvajajo od bruto urne postavke (bruto izplačila): prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, prispevki za zdravstvo ter akontacija dohodnine.

Pri pogodbi o opravljanju začasnega ali občasnega dela v kmetijstvu gre za razmerje med pogodbenima strankama z elementi tako civilnega prava kot tudi delovnega prava. S predlagano ureditvijo se naročnika dela obvezuje k zagotovitvi izplačila plačila za opravljeno delo v 15. dneh po opravljenem delu.

105.e člen

Člen določa, da se delo na podlagi pogodbe o začasnem in občasnem delu v kmetijstvu za potrebe socialnih zavarovanj šteje za delo preko drugega pravnega razmerja, za katera se osebe, ki ga opravljajo tudi obvezno pokojninsko in invalidsko in zdravstveno zavarujejo na način in pod pogoji, ki jih določajo področni predpisi.

Izvajalec začasnega in občasnega dela v kmetijstvu se v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vključi na podlagi 18. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD in 102/15, v nadaljevanju ZPIZ-2) ali pa se zavaruje za posebne primere zavarovanja na podlagi 2. alineje prvega odstavka 20. člena ZPIZ-2, in sicer v odvisnosti od statusa izvajalca del.

18. člen ZPIZ-2 ureja obvezno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za drugo pravno razmerje. Obvezno se zavarujejo osebe, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja opravljajo delo, razen, če so uživalci pokojnine. Kot delo iz drugega pravnega

razmerja se šteje delo oziroma storitev, kadar se plačilo, prejeta na podlagi tega pravnega razmerja, po zakonu, ki ureja dohodnino, šteje za dohodek, in ni oproščen plačila dohodnine ali ni drug dohodek po zakonu, ki ureja dohodnino. Ne glede na zapisano, pa tretji odstavek 18. člena določa, da se oseba ne zavaruje na tej podlagi, če je že vključena v zavarovanje po določbah 14. do 17. člena ZPIZ-2, 19. člena ZPIZ-2 ali 25. člena ZPIZ-2.

ZPIZ-2 je poleg omenjenega v 20. členu določil tudi posebne primere zavarovanja, in sicer se za primer invalidnosti in smrti, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni obvezno zavarujejo tudi osebe, ki v okviru drugega pravnega razmerja za plačilo opravljajo delo iz 18. člena tega zakona, vendar pa pri opravljanju tega dela niso zavarovani na podlagi 16. (družbeniki) ali 18. člena (drugo pravno razmerje) tega zakona. V primeru, če je oseba zavarovana zgolj za posebne primere zavarovanja (če ne plačuje polnih prispevkov), ji ne teče pokojninska doba in se ji ti prejemki ne všttevajo v pokojninsko osnovo, zavarovana pa je za poškodbo pri delu in poklicno bolezen v primeru invalidnosti in smrti, kar pomeni, da bo lahko koristila pravice v primeru nastopa predmetnih rizikov.

Izvajalci začasnega in občasnega dela v kmetijstvu se bodo tako v skladu s to določbo zakona ter določbami ZPIZ-2 obvezno zavarovali po 18. členu ZPIZ-2, če bodo za to izpolnjeni pogoji, sicer pa bodo zanje naročniki plačevali prispevek za posebne primere zavarovanja po 2. alineji prvega odstavka 20. člena ZPIZ-2.

Naročnik mora izvajalcu, ki je fizična oseba, izplačati bruto izplačilo za opravljeno storitev (delo), zato bi se od te pogodbe moral plačevati poseben davek na določene prejemke, ki ga nalaga Zakon o posebnem davku na določene prejemke (Uradni list RS, št. 72/93, 22/94, 45/95 in 12/96). Vendar pa ta zakon izvzema iz obveznosti plačevanja poseben davek od izplačil za spravilo pridelkov v okviru sezonskih del na področju hmeljarstva, sadjarstva in vinogradništva, ki jih fizičnim osebam izplačujejo pravne osebe ali zasebniki, registrirani za opravljanje navedenih dejavnosti. Če bi se za začasno ali občasno delo v kmetijstvu moral plačevati poseben davek, bi bilo kršeno načelo pravičnosti, zato člen določa, da se tega davka ne plačuje.

K 7. členu

Slovenija je vedno bolj prepoznana po skrbi za čebele ter hkrati pridobiva na ugledu kot država odličnih čebelarjev in razvitega čebelarskega sektorja. Glede na pozitivne odzive in močno podporo projektu Svetovni dan čebel se je povečalo tudi zanimanje za slovensko znanje na področju čebelarstva. S pomočjo javne službe sistemsko se bo uredilo področje izobraževanj in se čebelarjem ponudilo višjo raven strokovnega znanja. V okviru javne službe se bodo združila znanja različnih slovenskih institucij in zagotovila različne vrste izobraževanj ter usposabljanj na področju čebelarstva.

K 8. členu

Pooblaščen organizacija za certificiranje hmelja (IHPS) nastopa v več različnih funkcijah, od izvajalcev strokovnih nalog, svetovalnih nalog, proizvajalcev hmelja in sadik, izvajalcev laboratorijskih analiz hmelja, do nadzorne – certifikacijske organizacije za certificiranje pridelka hmelja, katerega namen je potrditev pridelovalnega območja, sorte in kakovosti hmelja. IHPS na svojih površinah prideluje 22 ha hmelja na leto. Da bi za pridelek hmelja, ki ga pridelava IHPS, zagotovili neodvisni nadzor nad certificiranjem hmelja, je potrebno imenovati novo pooblaščen organizacijo za certificiranje hmelja. V 149. in 150. členu Zakona o kmetijstvu je določeno, da je za vodenje evidence centrov za certificiranje in evidence pridelka hmelja pristojen le IHPS.

K 9. členu

Sprememba sedmega odstavka 172. člena je potrebna zaradi bolj jasne dikcije in pomembno ne spreminja sedanje ureditve. Člen ureja nadzor nad izvajanjem 61.f člena zakona (nedovoljena ravnanja), ki ga opravlja Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence, slednja odloča tudi kot prekrškovni organ o prekrških zaradi kršitve 61.f člena zakona. Člen določa tudi, da se nadzorni in prekrškovni postopek vodi na podlagi smiselne uporabe določb Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 36/08, 40/09, 26/11, 87/11, 57/12, 39/13 – odl. US, 63/13 – ZS-K, 33/14, 76/15 in 23/17).

K 10. členu

Člen je redakcijske narave, ker črta vsebino (višina globe), ki jo na novo »*lex specialis*« ureja nov 178.a člen zakona.

K 11. členu

Trenutno veljavne kazni za stranko, ki ima znatno tržno moč in svoje obveznosti ne plača v predpisanem plačilnem roku (prva alineja drugega odstavka 61.f člena) ali vsiljuje pogoje iz druge alineje drugega odstavka 61.f člena tega zakona v razponu med 6.000 do 18.000 eurov za pravno osebo, 1.500 do 9.000 eurov za samostojnega podjetnika posameznika, 600 do 1.800 eurov za odgovorno osebo pravne osebe ali odgovorno osebo samostojnega podjetnika posameznika in 600 do 1.800 eurov posameznik.

Ocenjujemo, da so veljavne globe za nedovoljena ravnanja občutno prenizke, zato predlagamo dvig glob po modelu, da je višina globe sorazmerna glede na vrednost letnega prometa podjetja ustvarjenega v Republiki Sloveniji. V drugem in tretjem odstavku je predviden tudi mehanizem, če želi matično podjetje prenesti odgovornost na odvisno družbo, vključno s solidarno odgovornostjo povezanih družb.

Splošno velja, da morajo biti sankcije učinkovite, sorazmerne in odvračilne, da dosegajo svoj namen. Ocenjujemo, da trenutne sankcije za nedovoljena ravnanja tega ne dosegajo, saj so za večino deležnikov v verigi preskrbe s hrano, glede na vrednosti pogodb, ki se sklepajo med temi strankami, bistveno prenizke in tako nimajo primerne odvračilnega učinka ter tudi niso sorazmerne s kršitvami, slednje so bistveno (finančno) večje.

Dodatna in bolj podrobna obrazložitev je pri 3. členu te novele zakona (opustitev dolžnega nadzorstva).

K 12. členu

Prehodna določba ureja prehod na novo ureditev na način, da se že začeti postopki ugotavljanja nedovoljenih ravnanj iz 61.f člena zakon, ki jih je Javna agencija RS za varstvo konkurence začela že pred uveljavitvijo tega zakona in še niso končani, ter za nedovoljena ravnanja, ki so bila storjena pred uveljavitvijo tega zakona, dokončajo ali začnejo skladno z določbami trenutno veljavnega zakona. Na ta način se zagotavlja pravna varnost strank v teh postopkih.

Druga prehodna določba ureja prehod na novo ureditev za pogodbe v verigi preskrbe s hrano, ki so bile sklenjene pred uveljavitvijo tega zakona in še veljajo, v delu, ki se nanaša obličnost pogodb – obveznost sklenitve pogodbe v pisni obliki, obveznost sklenitve pogodbe pred prvo dobavo blaga in obveznih sestavin pogodbe iz četrtega odstavka novega 61.f člena zakona. Določbe četrtega odstavka novega 61.f člena zakona se do izteka pogodb, ki so bile sklenjene

že pred uveljavitvijo tega zakona ne uporabljajo. Na ta način se zagotovi pravna varnost strank, ki že imajo sklenjena pogodbeno razmerja pred uveljavitvijo tega zakona ter primeren in postopen prehod na novo ureditev.

K 13. členu

Člen ureja uveljavitev zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

41. člen (izvršljivost odločbe)

Pritožba zoper odločbo iz naslova ukrepov kmetijske politike in pritožba zoper odločbo o zasegu varščine ne zadrži njene izvršitve.

61.d člen (varuh)

(1) Varuh odnosov v verigi preskrbe s hrano (v nadaljnjem besedilu: varuh) spremlja ravnanja deležnikov v verigi preskrbe s hrano, objavlja primere dobrih poslovnih praks na spletni strani varuha in o tem obvešča javnost, v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo osebnih podatkov in varovanje poslovnih skrivnosti.

(2) Varuh priglasí Javni agenciji Republike Slovenije za varstvo konkurence morebitna nedovoljena ravnanja v verigi preskrbe s hrano (v nadaljnjem besedilu: nedovoljena ravnanja).

(3) Varuh letno poroča vladi o primerih dobrih in slabih poslovnih praks v verigi preskrbe s hrano ter vladi predlaga sprejetje tistih ukrepov, ki pozitivno vplivajo na verigo preskrbe s hrano, pri čemer upošteva varstvo osebnih podatkov in varovanje poslovnih skrivnosti.

61.f člen (nedovoljena ravnanja)

(1) Nedovoljena ravnanja so tista ravnanja, s katerimi ena stranka s svojo znatno tržno močjo, ki je razvidna iz obsega ali vrednosti prodaje, v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji izkorišča drugo pogodbeno stranko.

(2) Nedovoljena ravnanja so zlasti:

- nespoštovanje predpisanih plačilnih rokov;
- vsiljevanje pogojev, zlasti dodatnih plačil ali popustov, promocij ali drugih storitev, nepoštenih dobavnih pogojev, protidobav po nekonkurenčnih pogojih, dodatnih plačil zaradi doseganja ali nedoseganja določenih ravni prodaj, brezpogojnega vračanja neprodanega blaga, bremenitev drugih pogodbenih strank s stroški inventurnega manjka ali kraj.

(3) Pogodba je v delu, ki vsebuje nedovoljena ravnanja, nična.

122. člen (področja javnih služb in podporne naloge)

(1) Javne službe na področju kmetijstva po tem zakonu so:

1. kmetijsko svetovanje;
2. strokovne naloge v proizvodnji kmetijskih rastlin;
3. strokovne naloge v živinoreji;
4. ohranjanje in trajnostna raba genskih virov za prehrano in kmetijstvo (v nadaljnjem besedilu: naloge genske banke);
5. državna javna služba na osuševalnih in namakalnih sistemih;
6. svetovanje v čebelarstvu.

(2) Javne službe na področju kmetijstva lahko vključujejo tudi naslednje podporne naloge: strokovno-tehnično koordinacijo, administrativno-tehnične naloge in usposabljanje zaposlenih, ki izvajajo javno službo, ter druge tehnične in organizacijske naloge, ki so potrebne za izvedbo teh javnih služb.

149. člen **(evidenca centrov za certificiranje hmelja)**

(1) Evidenca centrov za certificiranje hmelja obsega naslednje podatke:

- iz 140. člena tega zakona o centrih za certificiranje hmelja;
- identifikacijska številka centra za certificiranje hmelja;
- identifikacijska številka kmetijskega gospodarstva, če je center za certificiranje hkrati tudi pridelovalec hmelja;
- opremljenost centra za certificiranje hmelja;
- dejavnost centra za certificiranje hmelja;
- ime oseb, ki izvajajo naloge certificiranja;
- številka in datum listine o dodelitvi ali odvzemu priznanja centra za certificiranje hmelja.

(2) Podatki iz druge do sedme alineje prejšnjega odstavka se vpišejo v evidenco centrov za certificiranje hmelja na podlagi listine o priznanju ali odvzemu priznanja centra za certificiranje hmelja, vlog za priznanje centra za certificiranje hmelja ter zapisnikov o pregledu prostorov in opreme centra za certificiranje, ki jih pripravi Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije.

(3) Evidenca centrov za certificiranje je namenjena ugotavljanju izpolnjevanja pogojev za opravljanje dejavnosti centrov za certificiranje hmelja.

(4) Evidenco vodi Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije.

150. člen **(evidenca pridelka hmelja)**

(1) Evidenca pridelka hmelja obsega podatke:

- o kmetijskih gospodarstvih, ki pridelujejo hmelj, iz 143. člena tega zakona;
- o količini pridelanega hmelja na posameznem kmetijskem gospodarstvu, ločeno po sortah in letniku pridelave;
- o certificiranju in ponovnem certificiranju po posameznem naročniku certificiranja in pridelanem hmelju iz prejšnje alineje, ki izhajajo iz listin, vloženi in izdani v postopku certificiranja hmelja.

(2) Nosilci kmetijskih gospodarstev prijavijo podatke iz druge alineje prejšnjega odstavka inštitutu iz tretjega odstavka tega člena najpozneje do 15. oktobra v letu pridelave hmelja, podatki iz tretje alineje prejšnjega odstavka pa se vpišejo v evidenco pridelka hmelja na podlagi listin, ki se vložijo in izdajajo v postopku certificiranja pridelka hmelja.

(3) Evidenco pridelka hmelja vodi Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije.

(4) Evidenca pridelka hmelja je namenjena izvajanju ukrepov kmetijske politike na področju hmeljarstva.

172. člen (inšpekcijski nadzor)

(1) Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, ter predpisov Unije s področja kmetijstva opravljajo, če ta zakon ne določa drugače, kmetijski inšpektorji ali drugi pristojni inšpektorji inšpektorata, pristojnega za kmetijstvo, in inšpektorji, ki delujejo v okviru uprave, pooblašeni za nadzor po tem zakonu ali drugih predpisih.

(2) Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, ter predpisov Unije o varnosti živil neživalskega izvora v vseh fazah pridelave in predelave ter nadzor organizacij za ugotavljanje skladnosti po tem zakonu opravljajo inšpektorji za hrano. Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, ter predpisov Unije o kakovosti živil v vseh fazah pridelave in predelave opravljajo inšpektorji za hrano za živila neživalskega izvora in uradni veterinarji za živila živalskega izvora. Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, ter predpisov Unije o varnosti živil neživalskega izvora in kakovosti živil v distribuciji ter o varnosti in kakovosti živil v gostinski dejavnosti, institucionalnih obratih prehrane in obratih za prehrano na delu opravljajo inšpektorji za hrano in uradni veterinarji.

(3) Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in drugih predpisov, ki se nanašajo na carinski postopek za izvoz in postopek sprostitev kmetijskih pridelkov ali živil neživalskega izvora v prosti promet, opravljajo fitosanitarni inšpektorji in inšpektorji za hrano. Nadzor nad izvajanjem določb tega zakona in drugih predpisov, ki se nanašajo na postopek za sprostitev živil živalskega izvora v prosti promet, opravljajo uradni veterinarji.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek nadzor nad varnostjo in kakovostjo ekoloških kmetijskih pridelkov ali živil, ki se nanaša na sprostitev v prost promet za živila neživalskega izvora, opravljajo fitosanitarni inšpektorji in inšpektorji za hrano. Nadzor nad uvozom ekoloških kmetijskih pridelkov ali živil, ki se nanaša na sprostitev v prost promet za živila živalskega izvora, opravljajo uradni veterinarji.

(5) Nadzor nad izvajanjem določb predpisov na področju identifikacije in registracije živali opravljajo kmetijski inšpektorji in uradni veterinarji ter inšpektorji za hrano.

(6) Kadar onesnaževala v primarni pridelavi kmetijskih proizvodov in živil rastlinskega izvora izhajajo iz okolja in niso posledica ravnanja nosilca dejavnosti, njihov izvor ugotavlja inšpektor, pristojen za okolje, in kmetijski inšpektor v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo okolja.

(7) Nadzor nad izvajanjem 61.f člena tega zakona, nadzor v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje omejevanja konkurence, opravlja Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence, odloča pa tudi kot prekrškovni organ o prekrških zaradi kršitve 61.f člena tega zakona. Če ima podjetje prevladujoč položaj v skladu z zakonom, ki ureja preprečevanje omejevanja konkurence, Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence uvede postopek samo na podlagi zakona, ki ureja preprečevanje omejevanja konkurence.

(8) Nadzor nad izvajanjem prvega, drugega in četrtega odstavka 66. člena tega zakona opravljata v delu, ki se nanaša na kmetijske pridelke in živila, inšpektor za hrano in uradni

veterinar.

(9) Nadzor nad izvajanjem prvega in tretjega odstavka 66. člena tega zakona v delu, ki se nanaša na storitve, povezane s kmetijsko dejavnostjo, opravlja kmetijski inšpektor.

(10) Nadzor nad dopolnilnimi dejavnostmi na kmetiji, ki se nanašajo na gozdarske dejavnosti, in izvajanjem storitev z gozdarsko mehanizacijo v okviru strojnih krožkov, opravlja gozdarski inšpektor.

(11) Pravne in fizične osebe morajo pristojnemu inšpektorju omogočiti nemoteno opravljanje inšpekcijskega nadzora in ga pri tem ne smejo ovirati ter mu morajo dati zahtevane listine, podatke, pojasnila ali potrebne predmete. Pravne in fizične osebe morajo v določenem roku ravnati v skladu z izvršljivo odločbo, s katero je pristojni inšpektor odredil izvršitev ukrepov, ki jih določa ta zakon.

177. člen

(1) Z globo od 6.000 do 18.000 eurov se za prekršek kaznuje pravna oseba, če:

- stranka, ki ima znatno tržno moč, svoje obveznosti ne plača v predpisanem plačilnem roku (prva alineja drugega odstavka 61.f člena);
- stranka, ki ima znatno tržno moč, vsiljuje pogoje iz druge alineje drugega odstavka 61.f člena tega zakona;
- če z označevanjem, oglaševanjem oziroma trženjem kmetijskih pridelkov in živil zavaja potrošnika (drugi odstavek 66. člena);
- če z označevanjem, oglaševanjem oziroma trženjem storitev, povezanih s kmetijsko dejavnostjo, zavaja potrošnika (tretji odstavek 66. člena);
- kmetijski pridelek ali živilo, za katerega ni izdan certifikat, in pridelovalec ali predelovalec ni vpisan v evidenco pridelovalcev in predelovalcev ekoloških in integriranih kmetijskih pridelkov ali živil, označi z označbo »ekološki« ali »integriran« (prvi odstavek 71. člena);
- trži pridelke, ki jih prideluje, in ni vpisana v RKG (prvi odstavek 141. člena);
- pristojnemu inšpektorju ne omogoči nemotenega opravljanja inšpekcijskega nadzorstva ali ga pri tem ovira ali če mu ne da zahtevanih listin, podatkov, pojasnil ali potrebnih predmetov ali če v določenem roku ne ravna v skladu z izvršljivo odločbo, s katero je pristojni inšpektor odredil izvršitev ukrepov, ki jih določa ta zakon (172. člen in sedmi odstavek 174. člena);
- ne upošteva določb o varstvu interesov potrošnikov po prvi (a), (b) in (c) točki 8. člena Uredbe 178/2002/ES tako, da ne zagotovi potrošnikom podlage za izbiro v zvezi z živili, ki jih uživajo, in ne prepreči goljufivih ali zavajajočih postopkov, ponarejanja živil in vseh drugih postopkov, ki potrošnika lahko zavajajo.

(2) Z globo 1.500 do 9.000 eurov se za prekršek kaznuje samostojni podjetnik posameznik, če stori dejanje iz prejšnjega odstavka.

(3) Z globo od 600 do 1.800 eurov se za prekršek kaznuje odgovorna oseba pravne osebe ali odgovorna oseba samostojnega podjetnika posameznika, če stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

(4) Z globo od 600 do 1.800 eurov se za prekršek kaznuje posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, če:

- stori dejanje iz prvega odstavka tega člena;
- prodaja pridelke v nasprotju 61.a členom tega zakona;
- če z označevanjem, oglaševanjem oziroma trženjem kmetijskih pridelkov in živil zavaja potrošnika (drugi odstavek 66. člena);

- če z označevanjem, oglaševanjem storitev, povezanih s kmetijsko dejavnostjo, zavaja potrošnika (tretji odstavek 66. člena);
- opravlja dopolnilno dejavnost brez predpisanega dovoljenja ali v nasprotju z dovoljenjem (prvi odstavek 101. člena).

178.a člen

Za prekrške iz tega zakona se sme v hitrem postopku izreči globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene s tem zakonom.

178.b člen

Podatke o nepravilnostih, ki predstavljajo nevarnost za življenje ali zdravje potrošnikov ali predstavljajo zavajanje potrošnikov glede kmetijskih pridelkov ali živil, o imenu in priimku, nazivu, naslovu ali sedežu samostojnega podjetnika posameznika, fizične oziroma pravne osebe iz pravnomočnih inšpekcijskih odločb, uprava na svoji spletni strani javno objavi v sedmih dneh po pravnomočnosti do odprave nepravilnosti oziroma najdlje za 60 dni.